Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PEDRO CRUZ VILLALÓN
prednesené 23. apríla 2015 [1]

Vec C-110/14

Horaţiu Ovidiu Costea
proti
SC Volksbank România SA

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Judecătoria Oradea (Rumunsko)]

„Ochrana spotrebiteľa — Pojem ‚spotrebiteľ' v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13/EHS — Zmluva o úvere uzatvorená fyzickou osobou, ktorá vykonáva povolanie advokáta — Vrátenie úveru zabezpečené budovou, ktorá patrí advokátskej kancelárii dlžníka — Vplyv vedomostí a povolania na postavenie spotrebiteľa — Určenie účelu úveru — Dvojúčelová zmluva v zmysle odôvodnenia 17 smernice 2011/83/EÚ — Vplyv doplnkovej zmluvy na hlavnú zmluvu"

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Judecătoria Oradea (Rumunsko) ponúka Súdnemu dvoru príležitosť vyjadriť sa k pojmu „spotrebiteľ" v zmysle článku 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách [2], podľa ktorého je „spotrebiteľ" akákoľvek fyzická osoba, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

2. Aj keď pojem „spotrebiteľ" už bol predmetom súdneho výkladu v rôznych oblastiach práva Únie, v oblasti smernice 93/13, [3] ktorej výklad sa v prejednávanej veci požaduje, sa judikatúra ešte osobitne týmto pojmom nezaoberala. Konkrétne spočíva osobitosť prejednávanej veci v tom, že v nej ide o postavenie osoby poskytujúcej právne služby ako spotrebiteľa v súvislosti s uzatvorením zmluvy o úvere, ktorého vrátenie je zabezpečené budovou patriacou jej samostatnej advokátskej kancelárii. Ide teda jednak o preskúmanie otázky dosahu osobitných kompetencií a znalostí osoby konajúcej v postavení spotrebiteľa a jednak o vplyv úlohy, ktorú táto osoba zohráva v rámci doplnkovej zmluvy o zabezpečení, na postavenie spotrebiteľa v rámci hlavnej zmluvy o úvere.

1 — Jazyk prednesu: španielčina.

2 — Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

3 — Súdny dvor tento pojem vykladal v súvislosti s uvedenej smernicou v rozsudku Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625).

I – **Právny rámec**

A – *Právo Únie*

3. Piate, desiate a šestnáste odôvodnenie smernice 93/13 znie:

„(5) keďže vo všeobecnosti spotrebitelia nepoznajú právne pravidlá, podľa ktorých sa v členských štátoch iných, než je ich vlastný, riadia zmluvy na predaj tovarov alebo služieb; keďže tento nedostatok znalostí im môže brániť v priamych transakciách pri kúpe tovarov alebo služieb v inom členskom štáte;

…

(10) keďže účinnejšia ochrana spotrebiteľa sa môže dosiahnuť prijatím jednotných právnych pravidiel v záležitostiach nekalých podmienok; keďže tieto pravidlá by mali platiť na všetky zmluvy uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi; keďže medzi iným, zmluvy týkajúce sa zamestnania, zmluvy týkajúce sa nástupníckych práv, zmluvy týkajúce sa rodinného práva a zmluvy týkajúce sa dohôd o včlenení a organizácii spoločností alebo partnerstve sa musia vylúčiť z rozsahu platnosti tejto smernice;

…

(16) keďže hodnotenie nekalého charakteru podmienok podľa vybraných všeobecných kritérií najmä pri predaji alebo dodávkach verejného charakteru, ktoré zabezpečujú kolektívne služby, berúc do úvahy spoločnú zodpovednosť medzi užívateľmi, musí byť doplnené systémom celkového vyhodnotenia rôznych príslušných záujmov; keďže toto predstavuje požiadavku dôvery; keďže pri hodnotení dobrej viery sa musí brať ohľad najmä na stabilitu zmluvného postavenia strán bez ohľadu na to, [sa musí brať ohľad najmä na vyjednávaciu pozíciu strán, ďalej na to, – *neoficiálny preklad*] či spotrebiteľ bol stimulovaný k súhlasu s podmienkami a či tovar alebo služby boli predávané na osobitnú objednávku spotrebiteľa; keďže požiadavka dobrej viery môže byť splnená predajcom alebo dodávateľom, keď s inou stranou, ktorej oprávnené záujmy brali do úvahy, zaobchádzajú čestne a rovnocenne“.

4. Podľa článku 1 ods. 1 smernice 93/13 je jej účelom „aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa týkajú nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“.

5. Článok 2 tejto smernice definuje pojmy „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“. Podľa tohto ustanovenia „na účely tejto smernice:

…

b) ‚spotrebiteľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

c) ‚predajca alebo dodávateľ‘ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to, či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.“

B – *Rumunské právo*

6. Článok 2 zákona č. 193/2000 o nekalých podmienkach v zmluvách uzavretých medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi (Legea privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori) v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o úvere, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, stanovuje:

„1. ‚Spotrebiteľ' znamená akúkoľvek fyzickú osobu alebo združenie fyzických osôb, ktoré na základe zmluvy podliehajúcej tomuto zákonu konajú s cieľom, nevzťahujúcim sa k ich obchodom, podnikaniu, priemyselnej, výrobnej alebo remeselnej činnosti alebo povolaniu.

2. ‚Predajca alebo dodávateľ' znamená akúkoľvek fyzickú alebo oprávnenú právnickú osobu, ktorá na základe zmluvy podliehajúcej tomuto zákonu koná s cieľom vzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu, priemyselnej, výrobnej alebo remeselnej činnosti alebo povolaniu, ako aj ktorýkoľvek iný subjekt konajúci v rovnakom rámci, v mene alebo na účet tejto osoby."

II – **Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka**

7. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v rámci občianskoprávneho sporu medzi žalobcom, pánom Costeom, a žalovanou, SC Volksbank România SA (ďalej len „Volksbank"), ktorého predmetom bola určovacia žaloba podaná na Judecătoria Oradea (Rumunsko), občianskoprávny súd prvého stupňa.

8. Žalobca, pán Costea, je advokát v oblasti obchodného práva. V priebehu roka 2008 uzavrel s Volksbank zmluvu o úvere. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania bola táto zmluva uzavretá aj samostatnou advokátskou kanceláriou „Costea Ovidiu", ako ručiteľom hypotéky. V deň podpísania zmluvy o úvere bola totiž uzavretá zmluva medzi samostatnou advokátskou kanceláriou „Costea Ovidiu" ako vlastníkom budovy a Volksbank o zabezpečení uvedeného úveru (ďalej len „zabezpečovacia zmluva"). Advokátsku kanceláriu „Costea Ovidiu" na tento účel zastupoval pán Costea. Žalovaná banka práve na základe tejto okolnosti zistila povolanie dlžníka.

9. Dňa 24. mája 2013 podal pán Costea proti Volksbank žalobu, na základe ktorej vznikol spor vo veci samej, a v ktorej navrhuje, aby súd vyhlásil nekalý charakter zmluvnej podmienky uvedenej v bode 5 písm. a) zmluvy o úvere a týkajúcej sa poplatku za riziko [4] a aby banka vrátila sumu, ktorú tak získala. Pán Costea zakladá svoju argumentáciu na svojom postavení spotrebiteľa, pričom sa dovoláva ustanovení zákona č. 193/2000, ktorým sa do rumunskej legislatívy prebrala smernica 93/13. Pán Costea konkrétne uvádza, že podmienka týkajúca sa poplatku za riziko nebola dohodnutá, ale banka mu ju jednostranne uložila. Z toho žalobca vyvodil jej nekalý charakter, pričom sa domnieva, že riziko bolo z dôvodu zabezpečenia zmluvy o úvere záložným právom vylúčené. Vnútroštátny súd sa vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyjadruje ani k obsahu podmienky, ani k jej prípadne nekalej povahe. [5]

4 — Z dokumentov v spise vyplýva, že ide o podmienku, ktorá sa nachádza sa v časti „Osobitné podmienky" zmluvy a volá sa „Poplatok za riziko", ktorého výška zodpovedá 0,22 % nesplatenej časti úveru a platí sa mesačne ku dňu splatnosti počas celej doby platnosti zmluvy.

5 — Prax Volksbank spočívajúca v stanovení poplatkov za riziko v zmluvách o úvere už bola viackrát predmetom konaní pred Súdnym dvorom. V rozsudku SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443) Súdny dvor rozhodol, že smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, s. 66) sa má vykladať v tom zmysle, že s ňou nie je v rozpore vnútroštátne opatrenie (v tomto prípade mimoriadne nariadenie vlády 50/2010 *Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 389 z 11. júna 2010) preberajúce túto smernicu do vnútroštátneho práva, ktoré zahrnulo do svojej vecnej pôsobnosti úverové zmluvy, ktorých cieľom je poskytnutie úveru zaručeného nehnuteľnosťou, hoci takéto zmluvy sú z vecnej pôsobnosti uvedenej smernice výslovne vylúčené. Rumunské súdy položili prejudiciálne otázky v piatich ďalších veciach, ktoré však boli vymazané po tom, ako boli uvedené otázky vzaté späť [uznesenia SC Volksbank România (C-47/11, EU:C:2012:572), SC Volksbank România (C-571/11, EU:C:2012:726), SC Volksbank România (C-108/12, EU:C:2013:658), SC Volksbank România (C-123/12, EU:C:2013:460) a Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Argeș (C-236/12, EU:C:2014:241)]. V rozsudku Matei (C-143/13, EU:C:2015:127) mal Súdny dvor príležitosť vyložiť článok 4 ods. 2 smernice 93/13 vo vzťahu k niektorým podmienkam v zmluvách o úvere, ktoré boli uzavreté medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľmi a vyplýval z nich „poplatok za riziko".

10. Judecătoria Oradea dospel k záveru, že je nevyhnutný výklad článku 2 písm. b) smernice 93/13 a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vykladať v súvislosti s vymedzením pojmu ‚spotrebiteľ' tak, že tento pojem zahŕňa alebo naopak vylučuje fyzickú osobu vykonávajúcu povolanie advokáta, ktorá uzatvorila s bankou zmluvu o úvere bez toho, aby v nej bol špecifikovaný účel tohto úveru, pričom uvedená zmluva uvádza ako záručného ručiteľa advokátsku kanceláriu dotknutej fyzickej osoby?"

11. Volksbank, rumunská, talianska a holandská vláda a Európska komisia predložili v rámci konania pred Súdnym dvorom písomné pripomienky. V priebehu pojednávania, ktoré sa konalo 28. januára 2015, Súdny dvor vyzval účastníkov konania, aby sa vo svojich prednesoch zamerali na vplyv doplnkovej zabezpečovacej zmluvy na postavenie spotrebiteľa, ako aj na význam, aký majú na prejednávanú vec skutočnosti týkajúce sa právnej kvalifikácie dvojúčelových zmlúv a vyplývajúce z odôvodnenia 17 smernice 2011/83/EÚ[6]. Ústne pripomienky predložili pán Costea, rumunská vláda a Komisia.

III – **Úvodné poznámky**

12. Na úvod je potrebné zdôrazniť, že hoci vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania poukazuje na to, že znenie zmluvy o úvere nijako nešpecifikuje účel úveru, rumunská vláda, rovnako ako Komisia vo svojich písomných pripomienkach zdôrazňujú, že zmluva o úvere s Volksbank obsahuje podmienku určenú na identifikáciu predmetu zmluvy, pričom z tejto podmienky vyplýva, že úver bol poskytnutý na účely pokrytia „bežných osobných výdavkov". Túto skutočnosť Volksbank nespochybňuje a počas pojednávania ju potvrdil aj pán Costea.

13. V tejto súvislosti sa domnievam, že aj keď vnútroštátny súd položil svoju otázku s ohľadom na situáciu, v ktorej nie je účel úveru špecifikovaný, nesúlad medzi návrhom na začatie prejudiciálneho konania a pripomienkami predneseným pred Súdnym dvorom nemôže brániť poskytnutiu užitočnej odpovede na položenú prejudiciálnu otázku.

14. Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v právnom a skutkovom rámci, ktorý tento súd vymedzí na svoju zodpovednosť a ktorého presnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia ich relevantnosti. Zamietnutie návrhu vnútroštátneho súdu Súdnym dvorom je opodstatnené len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá žiadnu súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené.[7]

15. Okrem toho, pokiaľ ide konkrétne o údajné medzery a chyby v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, podľa ustálenej judikatúry neprináleží Súdnemu dvoru, ale vnútroštátnemu súdu, aby preukázal skutkové okolnosti, ktoré viedli k sporu, a vyvodil z nich dôsledky pre rozhodnutie, ktoré má prijať.[8]

6 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, s. 64).

7 — Pozri okrem mnohých iných príkladov rozsudok Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 27 a citovanú judikatúru).

8 — Pozri najmä rozsudky Traum (C-492/13, EU:C:2014:2267, bod 19) a PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, bod 40).

16. V prejednávanej veci bola prejudiciálna otázka položená v rámci konkrétneho sporu, ktorého vyriešenie závisí od výkladu pojmu „spotrebiteľ“ v zmysle smernice 93/13. Okrem toho návrh na začatie prejudiciálneho konania obsahuje dostatok informácií na to, aby Súdny dvor mohol vnútroštátnemu súdu poskytnúť užitočnú odpoveď.

IV – **Analýza**

17. Vzhľadom na rôzne okolnosti, ktoré sú relevantné na účely užitočnej odpovede na prejudiciálnu otázku vnútroštátneho súdu a na ktoré sa zamerali aj účastníci konania vo svojich prednesoch, sa moja analýza bude týkať pojmu „spotrebiteľ“ v smernici 93/13, ako aj vplyvu iných okolností na tento pojem, ako sú odkaz na dvojúčelové zmluvy v smernici 2011/83 a vzťah medzi hlavnou zmluvou (zmluva o úvere) a zabezpečovacou zmluvou.

A – *Pojem „spotrebiteľ“ v zmysle smernice 93/13*

18. Okrem osobitných nástrojov na aproximáciu právnych úprav určených na ochranu spotrebiteľa sa pojem „spotrebiteľ“ objavuje prierezovo v mnohých oblastiach práva Únie, ako sú právo hospodárskej súťaže,[9] oblasť súdnej spolupráce v občianskych veciach,[10] oblasť spoločnej poľnohospodárskej politiky a spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva,[11] a tiež iné oblasti, v ktorých existujú opatrenia na aproximáciu právnej úpravy.[12] V tejto súvislosti ani mnohé nástroje sekundárneho práva zamerané na ochranu spotrebiteľov neponúkajú jednotnú koncepciu pojmu „spotrebiteľ“.[13] Ide teda o pojem, ktorý je prítomný vo viacerých sférach legislatívnej aktivity Európskej únie, avšak primárne právo nevymedzuje jeho presné obrysy,[14] pričom schopnosť tohto pojmu identifikovať určité subjekty nie je jednoliata, ale líši sa podľa relevantného nástroja sekundárneho práva. K pojmu „spotrebiteľ“ sa teda nepristupuje jednotne vo všetkých nástrojoch spadajúcich do rôznych právnych oblastí a zameraných na odlišné ciele: ide o dynamický a operatívny pojem, ktorý je definovaný odkazom na obsah dotknutého právneho aktu.[15]

19. V prejednávanej veci má Súdny dvor poskytnúť výklad pojmu „spotrebiteľ“ v rámci smernice 93/13. Je zjavné, že východiskom v tejto súvislosti musí byť znenie článku 2 písm. b) tejto smernice, ktorý definuje pojem „spotrebiteľ“.

9 — Článok 102 písm. b) ZFEÚ a článok 107 ods. 2 písm. a) ZFEÚ.

10 — Článok 13 Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, konsolidovaná verzia zverejnená v Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1, ďalej len „Bruselský dohovor“) a článok 15 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

11 — Článok 39 ods. 1 písm. c) ZFEÚ a článok 40 ods. 2 ZFEÚ.

12 — Pozri najmä smernicu 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode („smernica o elektronickom obchode“) (Ú. v. ES L 178, s. 1; Mim. vyd. 13/025, s. 399).

13 — Pojem „spotrebiteľ“ sa však v niektorých nástrojoch sekundárneho práva definuje podobným, hoci nie jednotným spôsobom, ako napríklad v smernici Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov (Ú. v. ES L 372, s. 31; Mim. vyd. 15/001, s. 262) a v smernici Európskeho Parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319), ktoré boli zrušené smernicou 2011/83, a tiež v smernici Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb (Ú. v. ES L 158, s. 59; Mim. vyd. 13/010, s. 132) a v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 149, s. 22). Posledná z uvedených smerníc odkazuje okrem iného na pojem „priemerný spotrebiteľ“, ktorý je podľa výkladu Súdneho dvora „v rozumnej miere dobre informovaný, vnímavý a obozretný, pri zohľadnení sociálnych, kultúrnych a jazykových faktorov…“ (odôvodnenie 18). Na účely porovnania pojmu „spotrebiteľ“ v rôznych nástrojoch pozri EBERS, M.: The notion of „consumer“. In: *Consumer Law Compendium*. www.eu-consumer-law.org.

14 — Pokiaľ ide o rôzne funkcie pojmu „spotrebiteľ“ a o široký význam, ktorý je potrebné tomuto pojmu dať v zmysle jeho funkcie v niektorých článkoch Zmluvy o FEÚ, pozri MORTELMANS, K., A WATSON, S.: The Notion of Consumer in Community Law: A Lottery? In: LONBAY, J.: *Enhancing the Legal Position of the European Consumer*. BIICL, 1996, s. 36 až 57.

15 — TENREIRO, M.: Un code de la consommation ou un code autour du consommateur? Quelques réflexions critiques sur la codification et la notion du consommateur. In: KRÄMER, L., MICKLITZ, H.-W., a TONNER, K.: *Law and diffuse Interests in the European Legal Order*: *Liber amicorum Norbert Reich*. S. 349.

20. Z tohto ustanovenia vyplýva, že na účely definovania spotrebiteľa, ako aj predajcu alebo dodávateľa je relevantná oblasť, v ktorej jednotlivec koná. Článok 2 písm. b) smernice 93/13 tak stanovuje, že „[akákoľvek] fyzick[á] osob[a], ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici *koná* s cieľom, nevzťahujúcim sa k [jej] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“ je spotrebiteľ. Naopak podľa článku 2 písm. c) „[akákoľvek] fyzick[á] alebo právnick[á] osob[a], ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici *koná* s cieľom vzťahujúcim sa k [jej] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to, či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva…“ je predajca alebo dodávateľ.

21. V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že kontrast medzi pojmami „predajca alebo dodávateľ“ a „spotrebiteľ“ nie je úplne symetrický (všetky osoby, ktoré nemožno považovať za predajcov alebo dodávateľov, nie sú nevyhnutne spotrebitelia), keďže najmä právnické osoby nemožno vnímať ako spotrebiteľov v zmysle článku 2 smernice 93/13.[16] V prejednávanej veci niet nijakých pochybností, že pán Costea uzavrel zmluvu o úvere ako fyzická osoba, a nie ako zástupca svojej advokátskej kancelárie.

22. Pochybnosti v súvislosti s postavením pána Costeu ako spotrebiteľa, z ktorých návrh na začatie prejudiciálneho konania vychádza, vyplývajú zo skutočnosti, že pán Costea vykonáva povolanie advokáta. Všetky dotknuté osoby, ktoré predniesli písomné alebo ústne pripomienky, s výnimkou Volksbank, sa domnievajú, že povolanie, ktoré fyzická osoba vykonáva, nemá nijaký vplyv na posúdenie, či ju možno považovať za spotrebiteľa v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13. Naopak Volksbank poukazuje na to, že aby bolo možné posúdiť, či je osoba spotrebiteľom, je potrebné nielen posúdiť existenciou objektívneho kritéria vyplývajúceho zo znenia článku 2 písm. b) smernice 93/13, ale aj zohľadniť subjektívne kritérium spojené s duchom smernice, ktorého cieľom je ochrana spotrebiteľa ako slabšej strany, ktorá vo všeobecnosti nepozná ustanovenia právnych predpisov. Podľa Volksbank je preto domnienku, že spotrebiteľ sa nachádza v nerovnom postavení, možné vyvrátiť, ak je zjavné, že spotrebiteľ má skúsenosti a informácie nevyhnutné na to, aby sa mohol sám chrániť.

23. Domnievam sa, že vzhľadom na definíciu v článku 2 písm. b) smernice vykladanú systematicky pri zohľadnení jej ostatných ustanovení a vo svetle výkladu pojmu „spotrebiteľ“ nachádzajúceho v iných nástrojoch práva Únie, tak ako vyplýva z judikatúry, argumentáciu Volksbank nemožno prijať.

24. Ústredný prvok pojmu „spotrebiteľ“, tak ako je definovaný v tejto smernici, možno ľahko vymedziť: je ním postavenie zmluvnej strany v rámci dotknutej právnej transakcie. V tejto súvislosti je potrebné – tak, ako to zdôraznil Súdny dvor v rozsudku Asbeek Brusse a de Man Garabito – zohľadniť skutočnosť, že „smernica definuje zmluvy, na ktoré sa vzťahuje, odkazom na určitú vlastnosť zmluvných strán, podľa toho či konajú alebo nekonajú s cieľom vzťahujúcim sa k ich obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“.[17]

25. Význam oblasti činnosti, v ktorej sa dotknutá transakcia uskutočnila, ako prvku určujúceho postavenie spotrebiteľa, potvrdzuje aj judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa iných nástrojov ochrany spotrebiteľov, v ktorých sa nachádza podobná definícia pojmu „spotrebiteľ“ ako v článku 2 písm. b) smernice 93/13. V rozsudku Di Pinto[18] Súdny dvor vykonal výklad tohto pojmu v rámci smernice 85/577/EHS[19] a zdôraznil, že kritérium uplatnenia ochrany spočíva práve vo väzbe medzi transakciami, ktoré boli predmetom oslovení podnikateľov s cieľom získať ich ako klientov a podnietiť ich, aby uzavreli zmluvy o reklame týkajúce sa predaja ich podniku, a obchodnou činnosťou podnikateľa, takže uvedený podnikateľ sa mohol dovolávať uplatnenia smernice, len ak transakcia, v súvislosti s ktorou bol oslovený, nespadala do rámca jeho obchodov, podnikania alebo povolania.[20]

16 — Rozsudok Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625, bod 16).

17 — C-488/11, EU:C:2013:341, bod 30.

18 — C-361/89, EU:C:1991:118.

19 — Smernica zrušená smernicou 2011/83, ktorej článok 2 definoval „spotrebiteľa“ ako „fyzickú osobu, ktorá pri transakciách pokrytých touto smernicou koná s cieľmi, ktoré môžu byť považované za nachádzajúce sa mimo oblasti jej obchodu alebo profesie“.

20 — Rozsudok Di Pinto (C-361/89, EU:C:1991:118, bod 15).

26. Znenie smernice 93/13 a judikatúra, ktorá obsahuje jej výklad, ako aj výklad smernice 85/577 zrejme smerujú k pojmu „spotrebiteľ“, ktorý je aj objektívny, aj funkčný: v súvislosti s určitou osobou teda nejde o kategóriu, ktorá by mala rovnakú podstatu a bola by stála,[21] ale naopak o vlastnosť, ktorá sa posudzuje podľa situácie, v ktorej sa osoba nachádza v rámci konkrétnej právnej transakcie alebo konkrétneho plnenia spomedzi mnohých transakcií alebo plnení, ktoré môže každodenne realizovať. Ako vo veci Di Pinto zdôraznil generálny advokát Mischo v súvislosti s pojmom „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 smernice 85/577, osoby, ktorých sa toto ustanovenie týka, „nie sú definované *in abstracto*, ale podľa toho, čo robia *in concreto*“, takže rovnaká osoba môže v rôznych situáciách byť v postavení spotrebiteľa, ako aj v postavení dodávateľa alebo predajcu.[22]

27. Tento koncept spotrebiteľa ako subjektu určitej právnej transakcie, ktorý podľa okolností spája objektívne i funkčné prvky, potvrdzuje aj Bruselský dohovor, v súvislosti s ktorým Súdny dvor tiež uskutočnil výklad pojmu „spotrebiteľ“, aj keď, ako uvediem ďalej, pri výklade smernice 93/13 musí byť prípadná analógia opatrná, vzhľadom na rozdielny cieľ oboch právnych nástrojov. V rozsudku Benincasa[23] tak Súdny dvor rozhodol, že aby bolo možné určiť, či osoba koná ako spotrebiteľ „je potrebné sa zamerať na postavenie, ktoré zastáva v konkrétnej zmluve v spojení s povahou a cieľom tejto zmluvy, a nie na subjektívnu situáciu tejto osoby. … Jedna a tá istá osoba sa môže považovať za spotrebiteľa v rámci niektorých plnení a za hospodársky subjekt v rámci iných plnení“.[24]

28. Máme teda pred sebou *objektívny* a *funkčný* pojem, ktorého význam závisí od *jediného kritéria*, ktorým je zahrnutie dotknutej právnej transakcie do rámca činností, ktoré nemajú podnikateľský charakter. Ako totiž zdôraznila rumunská vláda, smernica nestanovuje nijaké dodatočné kritérium na určenie postavenia spotrebiteľa. Okrem toho ide o pojem, ktorý je definovaný *situačne*, teda vo vzťahu ku konkrétnej právnej transakcii.[25] Z toho vyplýva, že nie je možné niekomu z dôvodu jeho všeobecných znalostí alebo jeho povolania odňať možnosť byť v situácii spotrebiteľa v súvislosti so zmluvou, ktorá nespadá do rámca jeho obchodov, podnikania alebo povolania, ale je potrebné sa zamerať len na jeho situáciu vo vzťahu ku konkrétnemu právnemu plneniu.

29. Tento záver nespochybňujú tvrdenia Volksbank založené na duchu smernice 93/13, a konkrétne na rôznych odôvodneniach jej preambuly.[26] V zmysle systematického pohľadu na smernicu 93/13 je nepochybné, že pojmy ako „zraniteľnosť“ a „znevýhodnené postavenie“, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, predstavujú *raison d'être* tejto smernice, pretože sa vychádza zo situácie, v ktorej spotrebiteľ pristúpi na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah.[27] Uvedené myšlienky „zraniteľnosti“ a „znevýhodnenosti“, ktoré sú charakteristické pre celé právo ochrany spotrebiteľov na úrovni Únie,[28] však neboli prenesené

21 — Podľa generálneho advokáta Jacobsa „neexistuje žiadne osobné postavenie spotrebiteľa alebo ne-spotrebiteľa, ale záleží na konkrétnej situácii, v ktorej spotrebiteľ koná pri uzatváraní jednotlivej zmluvy“ [bod 34 jeho návrhov, ktoré predniesol vo veci Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529)].

22 — Bod 19 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Mischo vo veci Di Pinto (C-361/89, EU:C:1990:462). V tejto veci generálny advokát Mischo navrhol, aby obchodníci, ktorí sú v rámci získavania klientov oslovení v súvislosti s predajom podniku, boli považovaní za spotrebiteľov. Súdny dvor jeho návrh neprijal.

23 — C-269/95, EU:C:1997:337.

24 — Tamže, bod 16. Na záver Súdny dvor rozhodol, že „žalobca, ktorý uzavrel zmluvu s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu, ktorá však nie je aktuálna, ale uskutoční sa v budúcnosti, nemožno považovať za spotrebiteľa“ (bod 19). Generálny advokát sa vyjadril v rovnakom zmysle a uviedol, že „práve dotknutá činnosť, a nie už existujúca osobná situácia subjektu – a na tom trvám – predstavuje faktor, ktorý zohľadňuje článok 13 Bruselského dohovoru na účely stanovenia osobitného režimu súdnej právomoci pre niektoré zmluvy“ [bod 49 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:78)].

25 — DENKINGER F.: *Der Verbraucherbegriff*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, s. 287 a nasl.

26 — Najmä štvrté až šieste, ôsme až desiate, dvanáste, šestnáste a dvadsiate štvrté odôvodnenie.

27 — Rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, bod 31) a Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 39), ako aj citovaná judikatúra.

28 — Pozri v tejto súvislosti „Predbežný program Európskeho hospodárskeho spoločenstva pre politiku ochrany a informovanosti spotrebiteľov“ z roku 1975 (Ú. v. ES C 92, s. 1, s. 65) a uznesenie Rady z 19. mája 1981 o druhom programe Európskeho hospodárskeho spoločenstva zameraného na ochranu spotrebiteľa a informačnú politiku (Ú. v. ES C 133, s. 1, s. 6).

do konkrétnych právnych noriem upravujúcich pojem „spotrebiteľ“ v podobe nevyhnutných podmienok vyplývajúcich z definície tohto pojmu v pozitívnom práve. Definícia pojmu „spotrebiteľ“ ani nijaké ďalšie ustanovenie smernice 93/13 teda nepodmieňujú postavenie spotrebiteľa v konkrétnej situácii tým, že nemá potrebné poznatky, nie je informovaný alebo sa nachádza v znevýhodnenom postavení.

30. Možnosť spochybniť v každom konkrétnom prípade postavenie spotrebiteľa s odvolaním sa na skutočnosti vyplývajúce z jeho skúseností, štúdia, povolania alebo dokonca z jeho inteligencie, by bolo v rozpore s potrebným účinkom smernice 93/13. Konkrétne advokátom (alebo držiteľom povolenia na výkon povolania advokáta, ako aj iným povolaniam) by tak bola odňatá ochrana pri mnohých aspektoch ich súkromných transakcií. Ako zdôrazňuje rumunská vláda, aj keby úroveň vedomostí dotknutej osoby bola porovnateľná s vedomosťami veriteľa, nemá to nijaký vplyv na jej vyjednávaciu silu, ktorá je rovnaká ako v prípade akejkoľvek inej fyzickej osoby, ktorá jedná s dodávateľom alebo predajcom.

31. Je síce pravda, že Súdny dvor v rozsudku Šiba [29] usúdil, že „advokáti disponujú vysokou úrovňou technických kompetencií, ktoré spotrebitelia nevyhnutne nemajú“. [30] Tieto úvahy sa však vzťahovali na situáciu, v ktorej dotknutý advokát „poskytuje za odmenu právnu službu fyzickej osobe na súkromné účely“ a je teda predajcom alebo dodávateľom v zmysle článku 2 písm. c) smernice 93/13. [31]

32. Okrem toho dôsledkom výkladu, aký navrhuje Volksbank, by bolo odmietnutie uznania postavenie spotrebiteľa pre všetky osoby, ktoré v čase uzavretia zmluvy získali právnu alebo odbornú pomoc inej povahy. [32]

33. Ďalej Súdny dvor odmietol vplyv vedomostí alebo konkrétnej situácie dotknutej osoby aj v iných oblastiach, ako je smernica 93/13, keď neexistovala objektívna podmienka, podľa ktorej činnosť nemá spadať do okruhu podnikateľskej činnosti dotknutej soby. O takú situáciu išlo v prípade smernice 85/377, v súvislosti s ktorou Súdny dvor v rozsudku Di Pinto poukázal na to, že ak osoba koná v rámci svojej podnikateľskej činnosti, reálny nedostatok vedomostí v konkrétnom prípade nespochybňuje jej postavenie dodávateľa alebo predajcu. [33]

34. Na záver sa domnievam, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa aj fyzickú osobu, ktorá vykonáva povolanie advokáta a uzavrie s bankou zmluvu o úvere, pričom budova, ktorá patrí samostatnej advokátskej kancelárii tejto osoby je ako hypotekárna záruka uvedená v tejto zmluve, ak sa vzhľadom na všetky dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii zistí, že táto osoba koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

B – *Pojem „spotrebiteľ“ v súvislosti s dvojúčelovými zmluvami*

35. Okrem predchádzajúcich úvah považujem pri odpovedi na prejudiciálnu otázku za užitočné zaoberať sa otázkou „dvojúčelových zmlúv“, keďže táto otázka sa výslovne týka zmluvy, v ktorej nebol spresnený účel úveru.

29 — C-537/13, EU:C:2015:14.

30 — Tamže, bod 23.

31 — Tamže, bod 24.

32 — V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor v bode 65 rozsudku Rampion a Godard (C-429/05, EU:C:2007:575) rozhodol, že zastupovanie advokátom nemá nijaký vplyv na výklad článku 11 ods. 2 smernice Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. ES L 42, 1987, s. 48; Mim. vyd. 15/001, s. 326), podľa ktorého toto ustanovenie možno uplatniť vnútroštátnym súdom *ex offo*.

33 — Súdny dvor v tomto zmysle konštatoval, že „je potrebné sa domnievať, že obchodník, ktorý je v rozumnej miere dobre informovaný, pozná hodnotu svojho majetku a všetkých svojich úkonov, ktoré si jeho predaj vyžaduje, takže ak prijme zmluvný záväzok, nestane sa tak nepremyslene a len pod vplyvom prekvapenia“ [rozsudok Di Pinto (C-361/89, EU:C:1991:118, bod 18)].

36. Rumunská vláda, rovnako ako holandská vláda poukázali v tejto súvislosti na užitočnosť rozsudku Gruber, pokiaľ ide o zistenie, či má pán Costea v prejednávanej veci postavenie spotrebiteľa.[34] Samotná Komisia vo svojich písomných pripomienkach, ako aj na pojednávaní zdôraznila dôležitosť odôvodnenia 17 smernice 2011/83. Toto odôvodnenie a rozsudok Gruber sa vzťahujú, každý vo svojej vlastnej oblasti, na dvojúčelové zmluvy.

37. Kritériá určujúce, či zmluva spadá do osobnej alebo podnikateľskej oblasti sú iné v rozsudku Gruber a iné v smernici 2011/83. Ako som uviedol vyššie, domnievam sa, že relevantným kritériom za okolností vo veci samej je kritérium v uvedenej smernici.

38. V rozsudku Gruber[35] Súdny dvor uprednostnil reštriktívny výklad pojmu „spotrebiteľ“ v situáciách týkajúcich sa dvojúčelových zmlúv. Dotknutý výklad dáva prednosť kritériu okrajovosti: osoba sa nemôže dovolávať pravidiel osobitnej právomoci týkajúcich sa spotrebiteľov, tak ako sú upravené Bruselským dohovorom, „s výnimkou prípadu, že podnikateľský účel je do takej miery *okrajový*, že má v celkovom kontexte predmetného plnenia len zanedbateľný význam, pričom skutočnosť, že prevažuje nepodnikateľský aspekt nie je v tomto ohľade významná“.[36] Okrem toho v tomto kontexte Súdny dvor konštatoval, že dôkazné bremeno nesie osoba, ktorá má v úmysle dovolávať sa článkov 13 až 15 Bruselského dohovoru.[37]

39. Odôvodnenie 17 smernice 2011/83, ktorého znenie je odlišné, si ako kritérium zvolilo prevažujúci účel: „v prípade dvojúčelovej zmluvy, ak sa zmluva uzatvorí na účely čiastočne v rámci a čiastočne mimo obchodnej činnosti príslušnej osoby a obchodný účel je obmedzený tak, aby neprevažoval v celkovom kontexte zmluvy, takáto osoba by sa tiež mala považovať za spotrebiteľa“.

40. Preto kým podľa kritéria okrajovosti v rozsudku Gruber si zahrnutie zmluvy do osobnej sféry vyžaduje, aby využitie podnikateľského aspektu bolo tak malé, že ho možno považovať za zanedbateľné, smernica 2011/83 si zvolila vyrovnanejšie riešenie spočívajúce v kritériu prevažujúceho účelu v celkovom kontexte zmluvy.

41. Ako na pojednávaní uviedla Komisia, uplatnenie judikatúry Gruber v rámci výkladu smernice 93/13 sa musí prijať s rozvahou. Z judikatúry Súdneho dvora, ktorá vykladá pojem „spotrebiteľ“ tak v zmysle článku 13 Bruselského dohovoru, ako aj v zmysle článku 15 nariadenia č. 44/2001, vyplýva reštriktívny prístup, ktorý sa nepochybne zakladá na tom, že tieto ustanovenia predpokladajú výnimky zo všeobecného kritéria príslušnosti založenej na bydlisku žalobcu, a preto musia byť predmetom reštriktívneho výkladu.[38] Reštriktívne uplatnenie pojmu „spotrebiteľ“ v rámci dvojúčelových zmlúv sa preto zrejme nedá automaticky na základe analógie preniesť na osobitné normy určené na ochranu spotrebiteľov, ako je smernica 93/13.[39]

42. Navyše odôvodnenie 17 smernice 2011/83 neobsahuje prístup, ktorý sa odlišuje od prístupu v rozsudku Gruber, náhodne. V priebehu rokovaní o tejto smernici Európsky parlament navrhol zmenu, z ktorej výslovne vyplývala úprava definície pojmu „spotrebiteľ“, tak, aby sa vzťahovala na „akúkoľvek fyzickú osobu, ktoré koná s cieľom, nevzťahujúcim sa *hlavne* k jej obchodnej

34 — Pozri rozsudok Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32) vyhlásený vo veci týkajúcej sa predaja a inštalácie škridlovej krytiny na farme, ktorá bola zároveň bydliskom pána Grubera.

35 — C-464/01, EU:C:2005:32.

36 — Tamže, bod 54. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

37 — Tamže, bod 46.

38 — Pozri najmä rozsudky Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, bod 18) a Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, bod 39).

39 — Pozri v tejto súvislosti, REICH, N., MICKLITZ, H.-W., ROTT, P., a TONNER, K.: *European Consumer Law*. 2e édition. Intersentia, 2014, s. 53.

a podnikateľskej činnosti, remeslu ani povolaniu“.[40] V priebehu následných rokovaní Parlament súhlasil s existujúcou definíciou výrazu „spotrebiteľ“ a vypustil výraz „hlavne“ pod podmienkou, že v odôvodnení určenom na objasnenie definície pojmu „spotrebiteľ“, ktoré bolo pôvodne založené na rozsudku Gruber,[41] sa slovo „okrajový“ nahradí slovom „prevažujúci“.[42]

43. Napokon vzhľadom na rozdielne funkcie, ktoré pojem spotrebiteľ spĺňa v rámci rôznych právnych aktov, ako aj na zistenia vyplývajúce z prípravných legislatívnych prác sa domnievam, že odôvodnenie 17 smernice 2011/83 zakotvuje kritérium prevažujúceho účelu do všeobecného kontextu zmluvy.

44. Pokiaľ ide o prejednávanú vec, prikláňam sa, rovnako ako rumunská vláda a Komisia k názoru, že objasnenie v odôvodnení 17 smernice 2011/83 na účely výkladu pojmu „spotrebiteľ“ je potrebné využiť aj v rámci smernice 93/13. Takéto posúdenie je odôvodnené vzhľadom na spoločný cieľ týchto právnych nástrojov a na ich výslovnú vzájomnú väzbu. Napokon, smernica 2011/83 je aktom, ktorý mení a dopĺňa smernicu 93/13.[43] Okrem toho pojem „spotrebiteľ“ je formulovaný v oboch smerniciach takmer rovnako, pričom jediný rozdiel spočíva v tom, že kým smernica 93/13 odkazuje iba na „obchody, podnikanie alebo povolanie“, smernica 2011/83 hovorí o „obchodnej a podnikateľskej činnosti, remesle alebo povolaní“.

45. Aby teda bolo možné zistiť, či osobu možno považovať za spotrebiteľa v zmysle smernice 93/13, ak existujú indície, že dotknutá zmluva má dvojaký účel, a teda z nej jasne nevyplýva, že bola uzavretá buď výhradne na súkromné, alebo na podnikateľské účely, ponúka kritérium prevažujúceho účelu prostriedok umožňujúci zistiť, do akej miery prevažuje v prípade konkrétnej zmluvy podnikateľský alebo nepodnikateľský účel, pričom sa preskúmajú všetky okolnosti, ktoré dotknutú zmluvu sprevádzajú – nad rámec čisto kvantitatívneho kritéria –[44] a zároveň sa posúdia objektívne dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii.

46. Aj keď na pojednávaní Komisia, rovnako ako pán Costea uviedli, že opis skutkových okolností predložených vnútroštátnym súdom neodhalil nič, čo by umožňovalo usúdiť, že v tejto veci ide o dvojúčelovú zmluvu, vnútroštátnemu súdu prináleží objasniť skutkovú situáciu týkajúcu sa účelu úveru, a to prostredníctvom dôkazov, ktoré má tento súd k dispozícii a medzi ktoré nepochybne patria špecifické ustanovenia v samotnej zmluve, pričom ich obsah môže potvrdiť domnienku, že v prejednávanej veci ide o úver určený na osobné účely.

47. Na záver sa domnievam, že ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že nie je úplne jasné, či bola zmluva uzavretá na osobné alebo na podnikateľské účely, dotknutá zmluvná strana sa musí považovať za spotrebiteľa, ak vo všeobecnom kontexte zmluvy neprevažuje podnikateľský účel, s ohľadom na všetky okolnosti a dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii a ktoré má preskúmať.

C – *Vzťah medzi hlavnou a doplnkovou zmluvou*

48. Napokon je potrebné zistiť, aký vplyv môže mať na postavenie pána Costeu ako spotrebiteľa okolnosť, že hlavná zmluva o úvere bola zabezpečená budovou určenou na obchody, podnikanie alebo povolanie dlžníka.

40 — Správa o návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov, Výbor pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľov z 22. februára 2011, A7-0038/2011, s. 36, zmena a doplnenie č. 59. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

41 — Dokument Rady č. 10481/11, z 20. mája 2011, s. 3.

42 — Dokument Rady č. 11218/11, z 8. júna 2011, s. 5.

43 — Smernica 2011/83 nahrádza smernice 85/577 a 97/7 a mení a dopĺňa smernice 93/13 a 1999/44/ES. Pokiaľ ide o smernicu 93/13, návrh Komisie [KOM (2008) 614 v konečnom znení] predpokladal celkové zrušenie smernice a jej zahrnutie do novej smernice, avšak napokon sa normotvorca v článku 32 smernice 2011/83 obmedzil na doplnenie nového článku 8a do smernice 93/13 týkajúceho sa prísnejších ustanovení, ktoré členské štáty môžu prijať, aby zabezpečili ochranu spotrebiteľov.

44 — Kritérium prevažujúceho účelu nepochybne prináša pri jeho praktickom uplatnení istú dávku komplexnosti. Pozri v tejto súvislosti LOACKER, L. D.: Verbraucherverträge mit gemischter Zwecksetzung. In: *Juristenzeitung*. 2013, roč. 68, s. 234 až 242.

49. V tejto súvislosti rumunská vláda, rovnako ako Komisia vo svojich pripomienkach trvajú na tom, že zabezpečovacia zmluva nemá nijaký vplyv na zmluvu o úvere. Z týchto pripomienok, ako aj z ústnych pripomienok pána Costeu prednesených na pojednávaní vyplýva, že samostatná advokátska kancelária „Costea Ovidiu“ má vo vzťahu k zmluve o úvere postavenie tretej osoby a že samotná skutočnosť, že budova patriaca advokátskej kancelárii predstavuje zábezpeku vo vzťahu k zmluve o úvere, neznamená, že táto kancelária sa stala zmluvnou stranou zmluvy o úvere.

50. Ako uviedli účastníci konania vo svojich pripomienkach prednesených pred Súdnym dvorom, domnievam sa, že existujú dva samostatné právne vzťahy: jeden medzi pánom Costeom, ako fyzickou osobou a dlžníkom na jednej strane a bankou na strane druhej a druhý medzi samostatnou advokátskou kanceláriou „Costea Ovidiu“ ako ručiteľom hypotéky a bankou. Na tieto dva právne vzťahy je potrebné nazerať autonómne, takže druhý z nich, ktorý má okrem toho len doplnkový charakter, nemá nijaký vplyv na povahu prvého.

51. V tejto súvislosti ponúka judikatúra Súdneho dvora niekoľko usmernení v súvislosti so vzťahom medzi zmluvami, ktoré možno považovať za doplnkové, a príslušnými hlavnými zmluvami, a to tak v rámci smernice 85/577, ako aj v rámci nariadenia č. 44/2001. Pokiaľ ide o uvedenú smernicu, Súdny dvor v rozsudku Dietzinger [45] rozhodol, že vzhľadom na doplnkovú povahu záručných zmlúv je potrebné článok 2 ods. 1 prvú zarážku smernice 85/577, ktorý definuje pojem „spotrebiteľ“ „vykladať v tom zmysle, že záručná zmluva uzavretá fyzickou osobou, ktorá nekoná v rámci svojich obchodov, podnikania alebo povolania, je vylúčená z rámca pôsobnosti smernice, ak sa ňou zaručuje vrátenie dlhu, ktorý má na základe zmluvy iná osoba konajúca v rámci svojich obchodov, podnikania alebo povolania“. [46] Súdny dvor rozhodol v rovnakom zmysle, keď vykladal článok 15 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, a v rozsudku Česká spořitelna [47] dospel k záveru, že tento článok „sa má vykladať v tom zmysle, že fyzickú osobu, ktorá má úzke podnikateľské väzby alebo väzby spojené s povolaním vo vzťahu k spoločnosti, ako sú konateľstvo alebo väčšinový obchodný podiel v tejto spoločnosti, nemožno považovať za spotrebiteľa v zmysle tohto ustanovenia, ak prevezme ručenie za vlastnú zmenku vystavenú na zabezpečenie záväzkov tejto spoločnosti zo zmluvy o poskytnutí úveru“. [48]

52. V prejednávanej veci je však situácia opačná. Prípadný podnikateľský aspekt by sa totiž mohol vzťahovať len na doplnkovú zmluvu, keďže pán Costea uzavrel zabezpečovaciu zmluvu ako právny zástupca svojej samostatnej advokátskej kancelárie. Preto na rozdiel od vecí Dietzinger a Česká spořitelna nie je v prejednávanej veci vhodné uplatniť pravidlo *accesorium sequitur principale* v tom zmysle, že účinky doplnkovej zmluvy by mali nasledovať účinky hlavnej zmluvy, ale je potrebné zohľadniť každý z týchto právnych vzťahov individuálne, aby bolo možné zistiť rôzne funkcie, ktoré v nich rovnaký jednotlivec plnil. V prejednávanej veci totiž nie je určujúce preukázať postavenie pána Costeu ako právneho zástupcu v rámci zabezpečovacej zmluvy, ale poznať jeho situáciu v rámci zmluvy o úvere, ktorá je hlavnou zmluvou.

53. Skutočnosť, že pán Costea podpísal zabezpečovaciu zmluvu ako zástupca advokátskej kancelárie, nemá nijaký negatívny vplyv na jeho postavenie spotrebiteľa v súvislosti s hlavnou zmluvou. Naopak, v zmysle už citovanej judikatúry eventuálne možno dokonca tvrdiť, že doplnková zabezpečovacia zmluva bola ovplyvnená hlavnou zmluvou. [49]

45 — C-45/96, EU:C:1998:111.

46 — Tamže, bod 23. Uplatnenie pravidla *accesorium sequitur principale* však nebolo považované za dostatočné, aby sa dospelo k záveru, že do pôsobnosti smernice 87/102 spadá záručná zmluva uzavretá na zabezpečenie vrátenia úveru, hoci ani ručiteľ, ani dlžník nekonali v rámci svojich obchodov, podnikania alebo povolania. Pozri v tejto súvislosti rozsudok Berliner Kindl Brauerei (C-208/98, EU:C:2000:152).

47 — C-419/11, EU:C:2013:165.

48 — Tamže, bod 40.

49 — Kritérium doplnkovej zmluvy ako prvok umožňujúci určiť uplatniteľnosť práva Únie však má svoje hranice. Pozri v tejto súvislosti bod 65 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci Berliner Kindl Brauerei (C-208/98, EU:C:1999:537).

54. Vzhľadom na uvedené dôvody sa domnievam, že úloha, ktorú zohrala fyzická osoba ako právny zástupca svojej samostatnej advokátskej kancelárie pri uzatvorení doplnkovej zabezpečovacej zmluvy, nemá nijaký dosah na jej postavenie spotrebiteľa v rámci hlavnej zmluvy o úvere.

V – **Návrh**

55. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktoré položil Judecătoria Oradea, takto:

Pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa aj fyzickú osobu, ktorá vykonáva povolanie advokáta a uzavrie s bankou zmluvu o úvere, pričom budova, ktorá patrí samotnej advokátskej kancelárii tejto osoby je ako hypotekárna záruka uvedená v tejto zmluve, ak sa vzhľadom na všetky dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii, zistí, že táto osoba koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

Ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že nie je úplne jasné, či bola zmluva uzavretá na osobné alebo na podnikateľské účely, dotknutá zmluvná strana sa musí považovať za spotrebiteľa, ak vo všeobecnom kontexte zmluvy neprevažuje podnikateľský účel, s ohľadom na všetky okolnosti a dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii a ktoré má preskúmať.

Úloha, ktorú zohrala fyzická osoba ako právny zástupca svojej samostatnej advokátskej kancelárie pri uzatvorení doplnkovej zabezpečovacej zmluvy, nemá nijaký dosah na jej postavenie spotrebiteľa v rámci hlavnej zmluvy o úvere.